

NAROZENÍ JANA KřTITELE

Převod materiálu
Dana Rotková

Ž 72,6-7 -Sestoupí jak déšť na posevenou louku, jako vláha svažující zemi. V jeho dnech rozkvetě spravedlivý, bude hojný pokoj, dokud nezanikne mše.

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

-byli spravedliví a neměli dítě(v.6-7) - takto charakterizuje výchozí situaci evangelista. Bezdětnost znamenala vlastní životní prohru, ne-li rovnou Boží prokletí a trest. Jde tedy velice těžko dohromady s výslovnou charakteristikou spravedlivého života Zachariáše a Alžběty – má to snad znamenat, že život Božích spravedlivých „nemá budoucnost“? V souvislosti s významem Zachariášova jména (= Hospodin pamatuje) při líčení jejich údělu prozívá otázka: Nezapomněl Bůh už na svůj lid?

Zároveň tu evangelista ve shodě s nejvýznamnějšími starozákonními vypravěči zděrazňuje: vždycky, když se s Božím lidem začíná dítě něco důležitého - začíná Bůh s těmi, kteří podle svých úspěšnějších souasných i tradičního hodnocení nemají budoucnost.

chrám -a vůbec Jeruzalém - hraje v Lukášově svědectví významnou roli. Je mu symbolem Boží věrnosti a především starozákonní tradice, bez které se prostě křesťané neobejdou. Lukáš píše křesťanům z pohanů (Lk 1,1n viz také Sk 1,1nn), neznalým Zákona a Proroků, proto má jeho líčení v 1. a 2. kapitole tolik rysů, evokujících základní události spásy v dějinách lidu staré smlouvy.

anděl -se představuje sice jako jeden z populárních Božích „přisedících“, přesto však zůstává rozhodující jeho funkce: má vyřídit **poselství** (v.19 - jsem poslán, ABYCH MLUVIL).

poselství tohoto nebeského kazatele zní jako zvěst překvapivá a o to víc radostná. Novota znamenala pro starověkého člověka cosi nebezpečného, nechtěného, podezřelého, proto je zvěst o nových skutcích Božích uvozena povzbuzením „neboj se“ (viz též L 1,30 a 2,10). Narození syna je pak ohlášeno jako důvod veliké **radosti**.

Zachariášova nřmota -nedovřený svědek, který neumí bezvýhradně poříkat s Božím zaslíbením a jeho naplněním, „nemá, co by řekl“. (nevykládejte tuto nřmotu jako Boží trest). Gabrielovo poselství se jakoby u Zachariáše „zarazí“ - a on ho nemůže vyřídit dál. Teprve Janovo narození bude příležitostí k nové promluvě.

Jan -znamená „Hospodin je milostiv“. Biblické pojmenovávání odkazuje na moc Boží, neboť v sobě spojují Boží Jméno s nějakou činností i zaslíbením (Izrael = Bůh bojuje, Zachariáš = Hospodin pamatoval ap.)

I dnes se v rodině věnuje velká pozornost tomu, jak se bude dítě jmenovat. Klade se často důraz na tradici, na jméno rodičů i prarodičů. O Janu Křteli však anděl naopak říká (L 1,17), že „obrátil srdce otců k synům“. Zachariáš odmítá návrh sousedů, aby se dítě jmenovalo právě podle něj - otce. Ví totiž, že dítě se z Boží vůle jmenuje (nikoli „bude jmenovat“) Jan. Tradice je sice důležitá, ale nesmí stát v cestě, když se z Božího rozhodnutí objevuje něco nového.

2. úskalí příběhu

- budou-li se dít vyptávat, jak je to možné, že se pěstárlému manželskému páru může narodit potomek, upozorníte, že Lk nevypráví příběh jako lacinou senzaci, ale jako svědectví, které sleduje „logiku“ Božích záměrů s Izraelem. Můžete dít nechat, ať si samy vzpomenou na podobné případy, o nichž bychom podzimu slyšely (Abrahama a Sárů, Ráchel aj.)

- nezlehčujte Zachariášovu nedůvěru. I „spravedlivého“ totiž zaskočí, když Hospodin nečekaně projeví svou věrnost a vysvobuzující moc.

- přestože Lk vypráví o jednotlivých lidech jedné rodiny, nesmíme zapomínat, že v tomto dít jde o Boží jednání s celým lidem víry, ne pouze o řešení problémů jednotlivců. V tomto smyslu podává úvod evangelia Lk ve „starozákonní poloze“ - tak jako Abraham je modelovou postavou pro celek Božího lidu, je jí i Zachariášova rodina. Nedůvěra i víra, smutek i jásot jsou projevy společenství víry.

- Lukášův způsob vyprávění může dnes ve většině vzbudit dojem, že si Pán Bůh všechno s pomocí svých služebníků - andělů - zařídí sám a s lidmi hýbe jak s figurkami na šachovnici. Nesmí ovšem zaniknout, že tvář v tvář zůstane Božích poselů jde o lidskou zodpovědnost, jak s předávanou zvěstí naložit. Andělé „lítají“ v poselství evangelia (a závěru). Mezitím bude Jan Křtěl (i Ježíš) mluvit sám - a oslovení lidé budou na jejich poselství také muset

Metodické pokyny

- Obrázek můžete využít při motivačním úvodu. Při rozhovoru o dárkách, na které se dít těší, mohou do obrázku nakreslit ten, který dostaly, i když ho už ani nečekaly. Můžete mluvit o tom, zda to bylo jenom překvapení, nebo je to také v něčem zaskočilo, jako toho muže na obrázku. Jeho příběh jim pak vyprávíte.

Postupovat můžete i opačně. Nejprve budete vyprávět o Zachariášovi a pak teprve mluvit o tom, zda se dít něco podobného přihodilo a do obrázku to nakreslíte.

4. pomůcky:

- obrázek Zd. Šorma

- obrázek chrámu, obrázek či foto starých lidí, obrázek novorozeněte

- křížovka, v níž tajenkou je někdo jméno.

motivační uvedení do příběhu

Otázka pro mladší školní věk:

Kdo rozhodl, jak se budeš jmenovat? (Otec, matka, příbuzní?) Po kom se jmenuješ? Máš ještě další křestní jméno?

Otázka pro střední a starší školní věk:

Připravovali jste se už někdy na nějakou důležitou zkušinu – například na začátek školy? V čem ta příprava spočívala (koupit aktovku, výuka ve školce...)? Pomohlo vám to, když jste do školy začali chodit?

osnovy vyprávění

a) poznámky a osnova promladší školní práce:

Můžete využít navržené motivace a osnovu vyprávění založit na významu dvou jmen: Zachariáš a Jan. Úděl Zachariáše a Alžběty jako by ztělesňoval přesvědčení, že Bůh už přibýh svého díla pustil z rukou, že zapomněl na své věrné a ponechal věci, ať si běží vlastním spádem. Do tohoto rozpoložení vpadá zvěst, že Bůh nezapomněl, jedná, především tak, že „je milostiv“.

I. Motivační uvedení

II. Úděl Zachariáše a Alžběty - nezapomněl Bůh už na svůj lid?

III. Překvapený Zachariáš slyší andělovo poselství

IV. Janovo jméno zároveň označuje Boží program

- nebo vyprávějte podle BD, úl. 1.100

I. Motivace

II. Bezdětní věrní manželé

III. Zachariášova mimořádná služba

IV. Andělské zvěstování a Zachariášova naděje

b) poznámky a osnova prostědní starší školní práce

Vyprávění můžete uvést upozorněním na zvláštnosti Lk. Použijte k tomu „vznovávání“ z Lk 1,1-4. Lk píše pro křesťany z pohanů, kterým není vlastní tradice Izraele a zvěst Zákona a Proroků. Začíná přibýh Ježíše Krista (a jeho „předchůdce“ Jana Křtitele) do souvislosti právě s touto zvěstí. Tak své posluchače připravuje na jedinečnost a zvláštnost zvěsti o Ježíši.

I. Motivace

II. Lukáš píše Teofilovi

III. Bezdětní spravedliví manželé

IV. Andělské zjevení a Zachariášova báze

V. Andělské zvěstování a Zachariášova naděje

VI. Zachariášova naděje a Alžbětino těhotenství

VII. Zachariáš promluví - a děkuje Bohu za jeho věrnost

I. VÁNOŠNÍ DÁRKY

Jaký dárek byste si p?áli dostat letos pod strome?ek? Možná že n?jaký dárek chystáte i vy sami. Takový, který se nekupuje v obchod?, ale ?lov?k ho sám vyrobí. Nebo zkusíte vymyslet dokonce „nehmotný“ dárek? (Písni?ku, báse?, p?ání, scénku?) To je pak p?ekvapení!

S dárky, a nejenom s t?mi váno?ními, je to zvláštní v?c. Možná se vám už taky stalo, že jste si n?co moc a moc p?áli. A po?ád nic. A pak to najednou p?išlo, když už jste to ani ne?ekali. T?eba teprve až k narozeninám. A vám to úpln? vzalo dech, že jste na chvíli ztratili ?e?, než jste mohli vyk?íknout tou velikou radostí. Vzpomínáte? Zkusíte to te? nakreslit? Tak n?jak podobn? to muselo být i s tím mužem tady na obrázku, nemyslíte? O práv? tom, jaký dárek to byl, co ho tak p?ekvapilo a doslova zasko?ilo, si budeme dneska povídat.

LUKÁŠ PÍŠE TEOFILOVI

Tím vypráv?ním za?íná celé Lukášovo evangelium. Lukáš ho v?noval svému dobrému p?íteli Teofilovi. To je pro nás neobvyklé jméno. Tak se nikdo z vás ur?it? nejmenuje. To proto, že je napsáno ?ecky. Ale když je p?eložíme do ?eštiny, tak zní docela znám? a srozumiteln?: je to Bohumil, tedy ten, kdo je Bohu milý. Na n?j Lukáš myslel a taky na jeho další p?átele, kte?í toho o Pánu Bohu mnoho nev?d?li. Neznali jeho plány s lidmi. Nechápali r?zné d?ležit? souvislosti. Neznali slova prorok?. Nic nev?d?li o Božích zaslíbeních. O tom, že v Izraeli odedávna ?ekali svého zachránce. A tak se Lukáš rozhodl, že pro n? znovu všechno napíše. P?kn? po po?ádku a od samého za?átku.

BEZD?TNÍ SPRAVEDLIVÍ MANŽELÉ

Za?al od Zachariáše a Alžb?ty. Co na nich bylo tak zvláštního a výjime?ného? Dva sta?í manželé. O Zachariášovi se v?d?lo, že je kn?z, a proto spolu s dalšími chodívá konat službu do chrámu v Jeruzalém?. Ale lidé z jejich okolí o nich ob?as utrousili škodolibou poznámku: Vidíte, takoví zbožní, a k ?emu jim to v život ? bylo? Nakonec se ani t?ch d?tí nedo?kali a z?stali sami a bez pomoci. A n?kte?í k tomu možná p?idali, že to asi nebude jen tak pro nic za nic, že nejspíš je sám Pán B?h za n?co potrestal.

Alžb?tu a Zachariáše trápilo, že jsou sami. Ale mysleli na to, že stejnou t?žkost prožívali i jiní manželé a p? esto z?stali Bohu v?rní. Takový byl p?ece i praotec Abraham a jeho žena Sára. A tak Zachariáš s Alžb?tou na lidské ?e?i moc nedali. Proto o nich Lukáš napsal, že byli spravedliví p?ed Bohem. Že ve své samot? a smutku nezatrpkli a d?v?ru v Pána Boha neztratili.

IV. AND?LSKÉ ZJEVENÍ A ZACHARIÁŠOVA BÁZE?

Tak a te? o tom velikém p?ekvapení. Zachariáš je v Jeruzalém? a chystá se spolu s ostatními ke služb? v chrám?. O tom, co bude p?itom kdo d?lat, se losovalo. A Zachariáš si tentokrát vylosoval to nej?estn?jší: má vejít sám do vnit?ní svatyn? chrámu a na oltá?i zapálit vo?avé kadidlo. Ten ob?ad pat?il ke společné modlitb? všech lidí, kte?í stáli venku na nádvo?í chrámu.

Zachariáš s úctou vešel dovnit? a p?istoupil k oltá?i. Poprvé a možná také naposled v život? stojí na tomto svatém míst?. S bázní v srdci se modlí. A tu najednou v p?ítmí a v dýmu kadidla vidí n?jakou sv?tlou postavu. Klame ho snad zrak? Ale ne. Nic se mu nezdá. Vždy? slyší svoje jméno: „Zachariáši!“

V. AND?LSKÉ ZV?STOVÁNÍ A ZACHARIÁŠOVA NEDOV?RA

Anděl mu říká: „Neboj se. Pán Bůh vyslyšel tvou nejvyšší prosbu. Tvé ženě se narodí syn a dáte mu jméno Jan. Přinese radost nejenom vám, ale i mnohým dalším. Mnoho lidí obrátí znovu k Bohu a bude je přivracovat na příchod Spasitele.“ Zachariáš s úžasem poslouchá ta slova. Slyší, že se nakonec dočká. Pán Bůh na něho nezapomněl. Tak mu to ostatně po celý život připomínalo i samo jeho jméno. Zachariáš znamená „Bůh pamatuje“. Teď slyší, že se mu splní jeho nejvyšší životní přání. Že i on bude mít syna. A že právě s jeho synem, v jeho osobě, se začne plnit také to nejvyšší Boží zaslíbení pro všechny lid. Je toho najednou trochu moc. Až se mu z toho hlava zatočila. Tak úžasné to je.

Ale pak si najednou uvědomí, jak je to s ním a s Alžbětou je, že v jejich věku se už děti nerodí. A hned to také řekne: „Vždyť já už jsem starý a moje manželka také. Copak ještě můžeme mít děti?“ Jak by se něco takového mohlo stát? Ne, tomu se nedá věřit!

VI. ZACHARIÁŠOVA NĚMOTA A ALŽBĚTINO TĚHOTENSTVÍ

A tak mu anděl nejprve potvrdí, odkud že to překvapivé poselství přichází: od samého Pána Boha. „Ale ty, Zachariáši, který jsi to všechno uslyšel jako první, ty sám o tom budeš mluvit. Ty sám to nebudeš moci vyřídít dál. Protože tomu nevěříš, budeš němý až do chvíle, kdy se to splní.“

Lidé zatím stáli venku a čekali na požehnání. Už to trvalo dlouho. Když se Zachariáš konečně objevil, viděli, že nemůže mluvit. Nikdo netušil, co se uvnitř odehrálo. Pochopili však, že to muselo být jistě něco závažného. Ale nikdo se od něj nic nedozvěděl. Zachariáš se musel s tím velkým tajemstvím vypravit zpátky domů. Jaké to asi bylo, když od své ženy začal uslyšet, že čeká dítě? A jaké to bylo, žít s tím velkým tajemstvím v srdci a pomalu pozorovat, jak se andělovo poselství naplňuje? Jak se Boží slib stává skutečností?

VII. ZACHARIÁŠ PROMLUVÍ - A DĚKUJE BOHU ZA JEHO VĚRNOST

A tak se Alžbětě a Zachariášovi narodil syn. Osmého dne potom se u nich sešli sousedé a přibuzní, jak to bylo zvykem, při obřezu dítěte. Při tom obřadu dostávalo dítě také jméno. Všichni samozřejmě poříkali s tím, že prvorozený chlapec bude po tatínkovi také Zachariáš. Ale maminka Alžběta řekla: „Ne, bude se jmenovat Jan.“ Všem to bylo divné, protože by se měla měnit dávná tradice. A tak se ptají samotného Zachariáše, který jako otec má právo to rozhodnout. Zachariáš si vzal tabulku a napsal na ni znovu jméno Jan. To jméno česky znamená „Hospodin je milostivý“. Všichni se tomu divili.

Ale ještě víc užasli nad tím, co se stalo potom: Po tak dlouhé době Zachariáš opět promluvil. A promluvil tak, že na všechny padla bázeň. Nemluvil o sobě, ba ani nad tím jejich novorozenětem se nerozplýval. Radost a vděčnost ho přemohla tak, že samou radostí až zpíval. Zpíval chvalozpěv o Boží věrnosti. O tom, že je to pravda, že on na nás lidi opravdu pamatuje. Že na nás nezapomíná. Že posílá svého zachránce a že už je to všechno blízko. A tento narozený Jan bude tomuto zachránci připravovat cestu.

O tom, co se stalo v Zachariášově rodině, se pak mluvilo všude po celém Judsku. A všichni byli plni očekávání, co to přinese.

MODLITBA

Hospodine, věrný Bože, díky, že zasahuješ do našich životů i tam, kde jsme s tím už přestali počítat. Ať ti za to umíme být vděční. Ať dokážeme zpívat s takovou radostí jako Zachariáš. Amen

podněty pro rozhovor

- Které jiné biblické příběhy vám tento oddíl připomíná?
- Víte, komu vnoval Lukáš svoje evangelium? (křesťanem z pohanů)
- Kdo je dneska poslem překvapivě dobrých zpráv?
- Víte o nějaké změně k lepšímu, kterou už nikdo nečekal?
- Musíme se i my nějak přizpůsobovat na zvěst o Ježíši Kristu nebo stačí, že Bůh kdysi poslal Jana Křtitele?
- Může nás nějaký uitel dokonale přizpůsobit na zvěst evangelia?
- Znáte jednotlivá období církevního roku? Které z nich je zaměřeno na příchod Ježíše Krista?
- Víte, co znamená vaše jméno? Chtěli byste se jmenovat jinak?
- Je důležité znát význam svého jména? - už vám něco „vyrazilo dech“? Už jste někdy „oněmli“ úžasem?
- Víte, co je to obřizka - má význam jako křest? (viz úloha o Abrahamovi - znamení smlouvy - obřezání uvedení do společenství lidu)
- Znáte někoho, kdo má stejné jméno jako jeho tatínek nebo maminka?
- O čem se říká, že je to jenom tradice, že to je tradiční názor?
- Znáte nějaké lidové tradice?
- Znáte nějakou stejnou radostnou píseň ze „Svítá“ nebo „Nové písně“, popř. z „Bud Tobě sláva“ či „Evangelického zpěvníku“?
- Znáte lidi, kteří říkají, že nepotřebují žádnou církev?

8. další náměty

- hra na němeého posla - Zachariáše. Zástupce jednoho družstva musí svému družstvu rychle, ale hlavně spolehlivě vyřídít zprávu (příkaz, otázku) od druhého družstva. Posel smí hrát pantomimu, nebo napsat omezené množství slov.

Odkaz na pracovní list

[V1 Narození Jana Křtitele](#)

Odkaz na píseň

[Otevřete brány hradeb kamenných](#)

[Přiblížil se vánoční čas](#)

[Poděkujme svému Pánu \(BTS28\)](#)

[Ať, čas vzácný přišel, v němž Pán slávy vyšel](#)

[Nám pomoz, Pane milý \(EZ631\)](#)

[Buď Pánu čest! Ó přijte píseň chvály](#)

[Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 1,1–25](#)